

SZABADVÁRY TAMÁS

RESTAURÁTORMUNKA AZ EGYKORI ORSZÁGOS MAGYAR TÖRTÉNETI MÚZEUM RÉGISÉGTÁRÁBAN ÉS WÉBER GYULA TEVÉKENYSÉGE

Tegy hosszú időn keresztül közgyűjtemény birtokában lévő műtárgyról elmondhatjuk, hogy külön „múzeumi élete” alakul ki. Ez a modern kori tanulmányozó lehetőségeit számba véve – szerencsés körülmények között – nyomon követhető a leltárkönyvekben, egyes kiállítások vezetőiben, külföldi tárlatok katalógusaiban, szakkiadványok részletes közléseiben, esetleg adattári iratanyagban. A műtárgy „létéhez” a fent említetteken kívül azonban elválaszthatatlanul hozzátartozik tartásfokának konstans figyelemmel kísérése, ami az adott körülmények szerinti restaurálást jelenti. A több mint kétszáz éves múltra visszatekintő Magyar Nemzeti Múzeum rohamos gyarapodási fázisokon esett át egyre nagyobb mennyiségű, különböző anyagokból készült és eltérő fenntartási igényű tárgyat gyűjtve. Egy-egy, bő százéves múzeumi „múltra” visszatekintő darabon megannyi beavatkozás nyoma látszik, sokszor követhetően mutatva a restaurálás fejlődését és a korabeli, mára meghaladott módszereket.¹

*egy-egy, bő százéves
múzeumi „múltra”
visszatekintő
darabon megannyi
beavatkozás nyoma
látszik, sokszor
követhetően
mutatva
a restaurálás
fejlődését
és a korabeli, mára
meghaladott
módszereket*

TA mai műtárgyvédelmet korszerű, dinamikusan fejlődő, specializált képzettségekkel számos szakterületre osztott, önálló szakágazatnak tekinthetjük, ami a jelenkor igényeinek megfelelően önálló kutatási ágazatként is megállja a helyét. Írásunkban az 1930-as évek periódusát kívánjuk az 1926-tól intézményi szinten önállósodó Országos Magyar Történeti Múzeum Régészeti Osztály (ma: MNM Régészeti Tár) fellelhető dokumentumai segítségével bemutatni.² Feldolgozásunk természetesen nem lehet teljes körű, az adott időszak fontosabb jelenségeire kíván rávilágítani.

TAz első világháború után az Országos Magyar Történeti Múzeum súlyos anyagi gondokkal küzdött, a helyzet az 1920-as évek folyamán fokozatosan javult, a gazdasági világválság azonban ismételt kihívásokat hozott. Jóllehet a múzeum rendelkezett restaurálásra berendezett szakműhellyel, amelyben ténylegesen

restaurátori feladatokat láttak el, szerény kereteken belül biztosítva az ehhez szükséges eszközöket és anyagokat, gyakorlati szinten azonban a különböző feladatok ellátása esetleges volt. Önálló restaurátor-, illetve korabeli szóval élve, „laboránsképzés” hosszú ideig nem létezett, így a nagyon is különböző ismereteket igénylő feladatokat a témában járatos mesteremberek, bizonyos esetekben a Régészeti Osztály dolgozói látták el.

¶ Folyamatos problémát jelentett a vastárgyak konzerválása. A problémára az igazgatóság figyelmét többször felhívó iratokból kiderül, hogy ezt korábban, virtuóz módon, egy Kemény József nevű mechanikus végezte, halála után viszont senkit sem találtak erre a célra. A múzeum több esetben vállalta olyan vidéki (köz)gyűjteményekben lévő, általában prominensebb tárgyak restaurálását, amiknek helyben kivitelezhetetlen volt a fenntartása, így állapotukat folyamatos romlás fenyegette.

¶ Márton Lajos (1876–1934), a Régiségtár vezetője a főigazgatósághoz címzett levelében részletesen beszámol a Darnay-gyűjteményben (Sümege) lévő, csabrendeki vaskori lándzsacsúcsok kritikus állapotáról (ezt egy évvel korábban maga is tapasztalta), amiket Darnay Kálmán már nem mert postán elküldeni a fővárosba.³ Arra is fel kellett készülni, hogy egyes, múzeumba bekerülő tárgyakon már maguk az egykori tulajdonosok, illetve beszolgáltatók valamilyen módosítást hajtottak végre, s ezek nem feltétlenül a legjobb konzerválási megoldást jelentették. Példa lehet erre a múzeummal csereviszonyban álló berettyóújfalui ügyvéd, Kristóf Gyula esete, aki az általa kért Árpád-kori dénárok ellenében a felkínált bronzkori agyagedényeket „restaurálta”, a hiányos részeket „betonnal” töltötte ki.⁴ Kiemelt jelentőségű műtárgy a jelenleg a Lapidariumban látható, Nemesvámos-Balácán feltárt római kori mozaik, amelyet még Budapestre szállítása előtt restauráltak, ellenben a múzeumi szakemberek az évek múltával már nem rendelkeztek információval az egykori eljárásról.⁵ Változást jelentett, hogy 1934 elejétől sikerült a fiatal, a falukutatás és falurégeészet majdani hazai úttörőjének tekinthető Méri Istvánt (1911–1976) hosszabb távon megtartani restaurátori munkákra. Munkája elismeréséhez adalékkal szolgálhat a Régiségtár munkatársaival jó kapcsolatot fenntartó, saját kiterjedt

egyes, múzeumba
bekerülő
tárgyakon már
maguk az egykori
tulajdonosok, illetve
beszolgáltatók
valamilyen
módosítást
hajtottak végre,
s ezek nem
feltétlenül a legjobb
konzerválási
megoldást
jelentették

kollekcióját közgyűjteményi szintre emelni kívánó Smidt Lajos (1903–1975) orvos, múzeumalapító⁶ restaurálási kérelmeinek gazdag iratanyaga. Smidt haladó és becsületes törekvései nyilvánvalók voltak, így a múzeum rendszeresen vállalta – fizetség ellenében – a gyűjtemény darabjainak konzerválását, mint például egy, a mai kutatás szintjén is ritka leletnek tekinthető római kori agyag maszkos edénykéét, amely Smidt Lajos féltett kincsei közé tartozott.⁷ Az 1930-as évek végére már folyamatosak voltak a műtárgyszállítások Budapest és Szombathely között, 1938-ból rendelkezünk egy tárgylistával is, ami mutatja a felküldött leletek heterogén jellegét.⁸

léteztek olyan nyugodtabb időszakok, amikor az intézményen belüli kevesebb munka mellett, térítés fejében más rászoruló közgyűjteményeknek is volt mód besegíteni

¶ A restaurátori munka eredményesen haladhatott az évek múltával, mert léteztek olyan nyugodtabb időszakok, amikor az intézményen belüli kevesebb munka mellett, térítés fejében más rászoruló közgyűjteményeknek is volt mód besegíteni. Ilyen példát idézhetünk fel a balassagyarmati Nagy Iván Múzeumból, ahol Gallus Sándor segítségét vették igénybe.⁹ Őt 1938-ban a restaurátorműhely élére nevezte ki a főigazgató.¹⁰ A közgyűjtemény által külterületen végeztetett konzerválási munkák közt említhetjük a dunabogdányi római *castellum* falszegmensének kiegészítését,¹¹ illetve a Ságvár-Tömlöchegy késő római temető területén Radnóti Aladár által feltárt karéjos – a korszakban ókeresztény vonatkozásúnak tartott – sírépület állagmegóvását.¹²

a celldömölki születésű, szegény tímárcsaládból származó Wéber Gyula (1913–?) iparossegéd 1932-ben került kapcsolatba a múzeummal, s ez a későbbiekben szokványosnak nem nevezhető fordulatot vett

¶ A továbbiakban egy különleges, viszonylag jól dokumentált „pályaképet” mutatunk be, ami betekintés nyújt a korabeli viszonyokba és a restaurátori munka rendjébe. A celldömölki születésű, szegény tímárcsaládból származó Wéber Gyula (1913–?) iparossegéd 1932-ben került kapcsolatba a múzeummal, s ez a későbbiekben szokványosnak nem nevezhető fordulatot vett. Az iskolai tanulmányait elhagyó fiatalember környékbeli régiségek iránti érdeklődésére a helyi orvos és amatőr régész-műgyűjtő Holéczy Zoltán (1896–1969) figyelt fel,¹³ önálló kiadvány publikálásában is segítve őt, 18 éves (!) korában.¹⁴ Wéber önálló kutatásokat is folytatott, szűkebb lakóhelyén rendszeresen gyűjtött, őskori halmokat bontott ki (ezzel a múzeum kérésére sem hagyott fel), emellett szívesen restaurálta is a leleteket. Habár a múzeum elismerte tehetségét, szakmai

gyűjteményét
1932-ben egy helyi
„muzeum egyesület”
számára ajánlotta
fel, illetve utalásokat
tett arra, hogy
a ritkább darabokat
átadná az Országos
Történelmi
Múzeumnak

képzettség nélkül nem tudta alkalmazni. Gyűjteményét 1932-ben egy helyi „muzeum egyesület” számára ajánlotta fel, illetve utalásokat tett arra, hogy a ritkább darabokat átadná az Országos Magyar Történelmi Múzeumnak.¹⁵ Állítólag a Ság-hegy környékén gyűjtött őskori kerámiatöredékek és kőfaragványok eredetisége kétségesnek bizonyult. Wéber esetleges hamisítási tevékenységéről egy másik esemény terelte el a figyelmet. Mauthner László budapesti régiségkereskedő az év folyamán körleveleket küldött szét az országban, elsősorban vidéki értelmiségiekhez, amelyben a „véletlenszerűen” előkerülő régészeti korú tárgyak kötelező „beszolgáltatásáról” értesítette őket. A körlevéllel Mauthner valószínűleg a maga javára próbált leleteket gyorsan (és olcsón) „piacképeszé” tenni, ez a Régiségtár számára is nyilvánvaló volt, ahol a kereskedő korábban gyakori üzleti partnernek minősült. A múzeum feljelentést tett, ám a hatóságok rövid úton ejtették az ügyet azzal, hogy Mauthner szándékai a levelek tartalma alapján nem egyértelműek. Mauthner nem volt ismeretlen a múzeumi világban, még a pályája elején részt vett a századelőn gyakorlatilag szankció nélkül maradt, régiségkereskedők által kezdeményezett rablásátásokban, mint például az évtizedek múltán is élénk emlékeket ébresztő, Fejér József (1871–1935) által végeztetett dunapentelei (dunaújvárosi) illegális kutatásokban.

¶ Holéczy nem gördített akadályokat Wéber otthoni alkalmazása elé, az 1933-ban alapított, sajnálatos módon csak kérészéleltű Kemesaljai Múzeumban (Celldömölk) régész-restaurátori („laboráns”) megbízatást nyert, ami többé-kevésbé legális (de nem kizárólagos) kereteket teremtett kutatásainak végzésére. A múzeumot – korábbi kijelentéséhez híven – saját gyűjteményével is gazdagította (bár hivatalosan a tárgyak nagyobb részt a tulajdonában maradtak); a régészeti leleteken túlmenően, jelentős paleontológiai anyaggal is rendelkezett.¹⁶ 1934 januárjában azonban kellemetlen fordulat következett: a celldömölki járásbíróság megkereste a Régészeti Osztály igazgatóját, Márton Lajost egy Wéber és egy társa elleni feljelentés ügyében. Az elmúlt évben a már említett kereskedő, Mauthner László gyenge hamisítványnak minősített tárgyakat mutatott be, amiket elmondása szerint Wéber Gyula készített. A Régiségtár

a régészeti leleteken
túlmenően, jelentős
paleontológiai
anyaggal is
rendelkezett

Budapest 1938 november 28

Munkarend.

Hétfő	Ságvár
Kedd	A Petróczy gyűjtemény beállítása becsomagolása.
Szerda	Pomáz
Csütörtök	Méri Fettich Dr. Márton Pomáz
Péntek } Zombat }	Fettich Dr.

Méri befejezi a római maszk gipszmásolatát

Naponta 1-2 -ig Seemeyer W. Méri I. nak hangszerrestaurálási instrukciókat ad.

Gallus Sándor

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
RÉGÉSZETI OSZTÁLYA

57/1935
LEJÁRATI: IX. 2.
ELJÁRÁSBAN: IX. 9.

Magyar Nemzeti Múzeum T. Régészeti
O s z t á l y á n a k,

B u d a p e s t.

Múzeum körút

Azon tiszteletteljes kéréssel fordulok a Tekintetes Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Osztályához, méltóztassék a csatolt válaszboríték felhasználásával közölni azt, hogy ásatások alkalmával talált régészeti fegyverekről /: szablya és lándzsa :/ a rozsdás milyen eljárással távolítható el úgy, hogy az alatta lévő vésések meg ne sérüljenek s az esetleges felírások tönkre ne menjenek.-

Amennyiben a tek. Régészeti Osztály a választ nem volna hajlandó megadni, úgy kérem, méltóztassék legalább azt közölni, hogy ily irányú kéréssel hová forduljak.-

Szives fáradozásukat megköszönve, vagyok kiváló tisztelettel:

Kaposvár, 1935. augusztus hó 29.

Kaposvár. Deák tér 1/2.

Földváry István

válaszboríték

– minthogy a kereskedő is tisztában volt azok hamis voltával, így az adásvétel nem jött létre – anyagi kár hiányában nem tett feljelentést.¹⁷ Az ambiciózus Wébert láthatólag nem rázta meg a hatósággal való kisebb incidens, 1934 márciusában már javában tervezett egy feltárást a Sárvár melletti vaskori halmokhoz (Porpác község, együttműködve a helyi múzeummal).¹⁸

¶ Pályájának végét épp a túlzott magabiztossága okozta. 1938 novembere körül Wéber Gyula új lakóhelye, Csöngye (Vas m., Celldömölki j.) mellett több (hozzávetőlegesen 14) vaskori urnatemetkezést tárt fel, ám erről nem szólt előzetesen sem a területen illetékes Vasvármegye és Szombathely Város Kultúregyesületének (mai megfelelője a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum), sem pedig az Országos Magyar Történeti Múzeumnak (valószínűleg nem is kapott volna rá engedélyt). Az ásatás helyszínére 1938 decemberének elején a már említett Smidt Lajos régiségtári őr és Pável Ágoston szállt ki, regisztrálva a beavatkozás megtörténtét, továbbá azt is, hogy a lelőhely ténylegesen veszélyeztetett, mivel két urnatemetkezés tetejét gyakorlatilag az ekevas már érintette. A két sír közül egyet Smidtek tártak fel, a másikat Wéber maga.¹⁹ Smidt nem engedte a korábban kiásott leletek restaurálását Wéber számára, hanem azok azonnali beszolgáltatását követelte. Wéber ezt egyértelműen megtagadta, és mint kiderült, maga látott a tárgyak konzerválásához.²⁰ A tettet rendőrségi feljelentés követte (öt éven belül másodszor), ám most senki nem állt ki a fiatalember mellett.

a hónapokig húzódó tárgyalások eredményeként 1939 augusztusában hivatalosan elítélték, a nála lévő tárgyakat pedig Szombathelyre szállították

a tettet rendőrségi feljelentés követte (öt éven belül másodszor), ám most senki nem állt ki a fiatalember mellett

a hónapokig húzódó tárgyalások eredményeként 1939 augusztusában hivatalosan elítélték, a nála lévő tárgyakat pedig Szombathelyre szállították

¶ Pályájának végét épp a túlzott magabiztossága okozta. 1938 novembere körül Wéber Gyula új lakóhelye, Csöngye (Vas m., Celldömölki j.) mellett több (hozzávetőlegesen 14) vaskori urnatemetkezést tárt fel, ám erről nem szólt előzetesen sem a területen illetékes Vasvármegye és Szombathely Város Kultúregyesületének (mai megfelelője a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum), sem pedig az Országos Magyar Történeti Múzeumnak (valószínűleg nem is kapott volna rá engedélyt). Az ásatás helyszínére 1938 decemberének elején a már említett Smidt Lajos régiségtári őr és Pável Ágoston szállt ki, regisztrálva a beavatkozás megtörténtét, továbbá azt is, hogy a lelőhely ténylegesen veszélyeztetett, mivel két urnatemetkezés tetejét gyakorlatilag az ekevas már érintette. A két sír közül egyet Smidtek tártak fel, a másikat Wéber maga.¹⁹ Smidt nem engedte a korábban kiásott leletek restaurálását Wéber számára, hanem azok azonnali beszolgáltatását követelte. Wéber ezt egyértelműen megtagadta, és mint kiderült, maga látott a tárgyak konzerválásához.²⁰ A tettet rendőrségi feljelentés követte (öt éven belül másodszor), ám most senki nem állt ki a fiatalember mellett. A hónapokig húzódó tárgyalások eredményeként 1939 augusztusában hivatalosan elítélték, a nála lévő tárgyakat pedig Szombathelyre szállították.²¹ Mikor Gallus Sándor kiszállt a helyszínre, egyéb, bűncselekménynek minősülő tettekkel is szembesülhetett: Wéber „egy általa kiásott középkori temetkezésből teljesen tudománytalan szenzációt akart csinálni, amennyiben azt Tinódi Lantos Sebestyén sírjaként ismertette a sajtóval, holott a mellékletek Höllrigl igazgató ur szakvéleménye szerint későbbi korból származnak”.²²

¶ Wéber Gyula rövidre szabott és hamar félresiklott életpályája mindezek ellenére figyelemre méltó, további kutatások tárgyát képezheti, melynek alapját a jelenleg a Savaria Múzeumban őrzött „Wéber-gyűjtemény” teremthetné meg.

Tartalom :

- 13 drb.római szög és egy drb.lánctöredék
- 1 drb.ekevas
- 1 drb.kelta kard.
- 1 drb.római véső
- 2 drb. nagyobb lándzsa és törött köpüje
- 1 drb. négyhegyü lovasseg.
- 1 pár csikó zabla
- 1 kés
- 1 népv.balta és 2 drb.lándzsa kicsi.
- 1 pár népv.zabla és két darab letört része
- 2 pár zabla és egy fél zabla vas
- 2 drb.kengyelvas
- 5 drb.kés
- 3 nyilhegy
- 1 római csatt nagy
- 2 drb.ismeretlen rendeltetésü tárgy és az egyiknek
a letörött egyik oldala.

Mauthner László
Budapest, IX. Budaörsi út 2.
Telefon 513-13

Budapest, a postafiók helyén

Cimemet őrizze meg! Egyszer még jó hasznát veheti annak!

Archeológia és numizmatika.

Fontos, hogy a tárgyak érintetlenek maradjanak!

Régipénte leletekben előfordul oly ritkaság is, hogy egyes darabok a fém többszörös értékét képviselik

Mauthner László budapesti régiségkereskedő régészeti leletek „beszolgáltatására” felhívó körlevelének (1932) hátlapja, a képen különböző korszakokból származó régiségekkel (MNM-TA 68/1932)

- [1] Csak példaként említjük az 1845-ben napvilágot látott, híres szekszárdi szarkofáglelet bronzkancsójának és melegítő edényének részletesen leírt, 1980-as évekbeli restaurálását: Bruder 1981, 38–41. Az utóbbi esetében a restaurálási munka során derült ki, hogy a lerakódott vízkőből vett minta értelmében gyógynövényes főzet készítésére is használhatták: Bruder 1995, 141–142.
- [2] A feldolgozás a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Adattárának (Központi Adattár és Digitális Képtár) dokumentumain alapszik. A kutatásban nyújtott segítségért ezúton is hálás köszönetet mondunk Debreczeni-Droppán Bélának, Szende Lászlónak, Komiszár Szilviának és Kondorosy Szabolcsnak.
- [3] MNM-TA 16/1934. (Márton Lajos jelentése, 1934. 01. 31.)
- [4] MNM-TA 120/1934.
- [5] „És mert ugyanezen munkával akkor a mozaik felszínét egy oly előtünk ismeretlen anyaggal kenték be, amely alatt a tárgy a maga pompás színhatásából sokat veszített, felemlitet(t)em a főzigazgató ur előtt a minálunk használatos módszert, mely e tekintetben jónak bizonyult. Ezt kellett volna [beszúrva: »a főig. ur megbízásából«] Veled személyesen közölni, de erre már nem értem r.” MNM-TA 31/1932. (Laczkó Dezső levele, 1932. 01. 25.)
- [6] Életrajzára vonatkozóan: Széll 2000, 495–507.
- [7] A továbbiakban vö. MNM-TA 24/1938. A nemcsak hazai régiségek iránt érdeklődő Smidt keleti vonatkozású emlékeket is gyűjtött. Restaurálás szempontjából érdekes téma lehet egy vélhetőleg felvidéki kapcsolatai révén megszerzett, utóbbi évekig is „teveként” azonosított kis állatmúmia, melynek természettudományos vizsgálatát a közelmúltban végezték el: Szinetár–Keppel–Puskás et al 2010, 51–55.
- [8] MNM-TA 24/1938. (Levelezés: 1938. 02.–04. 26.) A restaurálás díjazásában való alkudozás a következő éveknek is elmaradhatatlan eleme maradt, ettől függetlenül a fennálló viszony tartósságán nem változtatott. 1940-re a Vasvármegyei Múzeum is rendelkezett restaurátorral Szakonyi László (1914–1989) múzeumi altiszt (laboráns) személyében, aki 1940 januárjában a Régészeti Osztályon teljesített tanulmányi gyakorlatot – MNM-TA 44/1940. (Pável Ágoston köszönőlevele Hillebrand Jenőnek, 1940. 04. 17.)

- [9] MNM-TA 10/1938. (1938. 01. 27.) Egy másik eset külsős anyagok restaurálására, melyből kiderül, hogy a befolyt összeg jórészt a restaurátorokat illette meg: „...de mivel restaurátoraink az ilyenfajta munkákat szabad idejükben végzik a számlánkon feltüntetett összeg legnagyobb része őket illeti.” (MNM-TA 14/1940. [1941. 06. 04.]
- [10] MNM-TA 94/1938. (Gallus Sándor hivatalos kinevezése a „restaurátori műhely” vezetésére: 1938. 10. 27.)
- [11] A munka külön „restaurátori” beavatkozást nem igényelt, a kivitelezésre Vogel János dunabogdányi kőművesmestert kérték fel, akinek még a téli fagyok beállta előtt kellett végeznie: MNM-TA 82/1935. (Hivatalos kérelem Pest vármegye alispánjához, 1935. 10. 03.)
- [12] Az ásatásra vonatkozóan lásd: Radnóti 1939, 152–155., 123–125. kép.
- [13] Életrajzára lásd: Ilon 1996, 19–21. Online a Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtár Kresznerics Ferenc Könyvtára honlapján: cellbibl.hu/index.php/10-lexikon/47-holeczy-zoltan.
- [14] Wéber Gyula: *Sághegy őskora*. Szombathely (Martineum kiadó) 1932. [80.] A feldolgozás a szűkebb lakóhelyét jól ismerő Wéber személyes tapasztalatain kívül nagyban hagyatkozott Holéczy Zoltán gyűjteményére. Méltatását a később elismerést nyerő geodéta-történész, Benda (Bendefy) László (1904–1977) írta meg, aki kitért a kirívóan fiatal tehetség meglepő teljesítményére, és biztatta tudása további gyarapítására: Benda 1933, 88.
- [15] A múzeum látszólag tartózkodott ettől az aktustól (bár erre írásos adattal nem rendelkezünk), mert Wéber ugyanebben a tárgyban írt három évvel később, a válaszelevéllel szintén nem rendelkezünk: MNM-TA 37/1935. (Wéber Gyula gépelt levele, dátum nélkül.)
- [16] A Kemenesaljai Múzeum Egyesület alapításához: Vereskőy 1934, 183–184. Úgy tűnik, hogy Holéczy maga is értett a konzerváláshoz, Gallus Sándornak írt egyik levélben említi, hogy egy kemenessömjéni (Vas. m., Celldömölki j.) bronzkori kerámiát maga restaurált: MNM-TA 26/1940. [1940. 03. 12.]
- [17] MNM-TA 15/1934. (Iratanyag 1934. 01. 27-ei kezdettel, ami tartalmazza a „csalás vétsége” ellen kiadott hivatalos idézést [1934. 02. 05.]) Márton Lajos 1934. 01. 30-án és 02. 01-jén már megerősítette, hogy Wéber Gyulát vétkesnek nem tartják. A „hamisítványok” leírása: „azoknak egyrésze egyes kispasztikai munka, amelyeknek egyrésze nagy spanyol kőemlék, az u.n. berracóknak valamely képeslapban látott fényképei után készülhetett. A hamisítványok másik része

eredeti őskori cserepek felületébe karcolt jobbra igen naiv erotikus tárgy rajzokból állott, amik nem igen alkalmasak a megtévesztésre.” A múzeum mindvégig törekedett „erkölcsi tisztaságának” őrzésére, ezért sem emelt ismeretlen tettesek ellen vádat egy kisebb értéket képviselő lopás ügyében, 1934 márciusában: MNM-TA 42/1934.

- [18] MNM-TA 43/1934. (Wéber Gyula levele Márton Lajoshoz, 1934. 03. 17.) „Tapasztalatlansága” ellenére Wéber igen gyakorlatias elképzelésekkel bírt például a költséghatékonyan felfogadható munkások (ínségmunkaerő) alkalmazására.
- [19] MNM-TA 114/1938. (Smidt Lajos levele a Régészeti Osztálynak, 1938. 12. 22.). Wéber Tompa Ferencnek írt (jelenleg nem fellelhető) levelében restaurálási engedélyt kért a múzeumtól, azonban ezt elutasították.
- [20] MNM-TA 114/1938. (Wéber Gyula levele Smidt Lajoshoz [másolat és eredeti példány, 1939. 01. 12.]). – „Egyébként tisztelettel jelentem, a leletek restaurálása már harmadik hete tart és ezidáig 1. a legrosszabb állapotban levő buccheró típusu urnát összeállítottam és már csak a hiányzó részek kiegészítése van hátra; ilyen stádiumban van 2 másik urna és 3 tál, 1 tál pedig teljesen kész, 1 nagy urna és több tál munkában van akkor, amikor az Ön értesítése érkezett.”
- [21] MNM-TA 114/1938. Első bűnügyi idézés: 1939. 06. 07. (Celldömölk). Dr. Manuszy Tivadar kir. törvényszéki tanácselnök ítélethirdetése a szombathelyi kir. törvényszéken: 1939. 08. 25. (a múzeumba érkezett: 1939. 09. 08.). Az ítélet jogosságát gr. Zichy István főigazgató hitelesítette. Kegyetlen sorsfordulat, hogy nagy eséllyel ezeknek a leleteknek egy része semmisült meg a kiállítási vitrinekben, 1944 márciusában, amikor a bombázások okozta légnyomás jelentős károkat okozott a múzeum épületében. A végleges restaurálást elvileg Szakonyi László végezte el 1943 folyamán, azonban Smidt Lajos a lefoglalt tárgyakat már 1940 januárjában felküldte Budapestre. 1941 májusának végén – a régiségtári ügyektől megváló Smidt utódja – Pável Ágoston értesítette Hillebrand Jenőt, hogy a restaurálásért járó, rögzített fizetséget nem tudják folyósítani, mert a múzeumrendezés a költségvetést felőrlölte, így arra haladékot kér. (MNM-TA 14/1940. [Levelezés: 1940. 02. 19.–1941. 05. 23.], SM 54. 542. 1–12. ltsz. alatt) – erre vonatkozóan lásd: Kiss 2009, 328–330., 1. jegyz.
- [22] MNM-TA 114/1938. Más „terhelő” bizonyítékként: A „tudománytalan szenzáció” valóban kapott sajtóvisszhangot. A *Képes Pesti Hírlap* 1934.

jan. 26-ai száma szerint Wéber Gyula mint a Kemenesaljai Múzeum régésze ásatást végzett a sárvári sári templom környezetében, Tinódi Lantos Sebestyén sírját kutatva. A tájékoztatás szerint Wéber több „papi” temetkezést is feltárt, jól lehet, itt nem szerepel, hogy megtalálta volna az 1556-ban elhunyt epikus költő földi maradványait. Mindazonáltal lehet, ez az újság tartalmazza Wéberről az egyetlen publikusan megjelent fényképet: *Képes Pesti Hírlap* 1934, osz. n., kép sz. n.

Irodalomjegyzék

- Benda 1933 = Benda L.: Wéber Gyula: Sághegy őskora, *Vasi Szemle / Folia Sabariensia* 1/1. (1933) 88.
- Bruder 1981 = T. Bruder K.: A szekszárdi szarkofág két kancsójának újrarestorálása, *Múzeumi Műtárgyvédelem* 9. (1981) 37–50.
- Bruder 1995 = T. Bruder K.: Restaurálás – újrarestorálás, *Műtárgyvédelem* 1995/24. (1995) 139–153.
- Ilon 1996 = Ilon G.: Emlékezés a 100 éve született Holéczy Zoltánra (1896–1969) a Ság-hegy környékének amatőr régészére, *Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények* 1996 (1996/4) 19–21.
- Képes Pesti Hírlap* 1934 = [Név nélkül] [Cím nélkül], *Képes Pesti Hírlap* 56/17. (1934. 01. 26., péntek) osz. n.
- Kiss 2009 = Kiss E.: A restaurálás története a Szombathelyi Savaria Múzeumban, *Savaria* 32/2. (2009) 326–334.
- Kiss-Tóth 2018 = Kiss G.–Tóth E.: Niklovits Károly gyűjteménygyarapítási tevékenységéről, *Folia Archaeologica* 33. (2017) [2018] 173–184.
- Radnóti 1939 = Radnóti A.: Római kutatások Ságváron. Előzetes beszámoló, *Archaeologiai Értesítő* 52. (1939) 149–164.
- Széll 2000 = Széll K.: Dr. Smidt Lajos (1903–1975) (Az orvos, a költő és a múzeumalapító műgyűjtő), *Vasi Szemle* 54/4. (2000) 495–507.
- Szilágyi 1965 = Szilágyi J. Gy.: Lázár Jenő (1903–1964), *Antik Tanulmányok* 12/1. (1965) 117–118.
- Szinetár-Keppel-Puskás et al 2010 = Sinetár Cs.–Keppel Cs.–Puskás T.–Kiss G.–Tóth G.: A Smidt Múzeum „teve múmiája”, *Savaria* 33. (2010) 51–55.
- Vereskőy 1934 = Vereskőy K.: A Kemenesaljai Múzeum, *Vasi Szemle / Folia Savariensia* 1., Gályer Gyula-émlékszám II. 183–184.

